

Lectures: Els paradigmes en geografia

Sobre clasificaciones, paradigmas y cambio conceptual en geografia per Horacio capel

L'estudi de la diferenciació de l'espai en la superfície terrestre i la relació home–medi han estat la base de la formulació de la geografia a partir de la seva institucionalització.

El primer és un problema clau del qual se'n fa càrrec la geografia i cap altre ciència, en canvi, la relació home–medi és un problema relativament nou per a la geografia malgrat que algunes disciplines ja el tracten fa temps.

La institucionalització de la geografia va ser un factor clau per al desenvolupament d'aquest paradigma.

Aquests dos problemes han estat presents en la geografia contemporània, i han estat tractats tant pels positivistes com pels antipositivistes.

Els positivistes hi han tingut una gran influència, ja que la geografia institucionalitzada es va desenvolupar en el moment que aquesta corrent era la dominant. Això suposa un tractament monista i materialista i de valoració de la raó, del mètode empíric–inductiu i del model de les ciències de la naturalesa i on la previsió i l'explicació són l'objectiu del treball científic.

La crisi del positivisme a finals del segle passat va permetre l'aparició de corrents nous que van tractar el problema des del dualisme i la crítica del reduccionisme naturalista, amb l'objectiu, no ja de la previsió i l'explicació, sinó per la comprensió.

Malgrat això, amb l'aparició entre 1930 i 1950 de corrents neopositivistes es torna al reduccionisme naturalista del positivisme ui els seus mateixos objectius però, l neopositivisme va introduir un canvi en els mètodes, donant més importància als mètodes deductius i les teories prèvies.

A partir de 1965 les idees del neopositivisme es van posar en dubte a causa de l'impacte de les filosofies fenomenològiques i existencialistes.

Sembla doncs que la successió de diverses concepcions en el desenvolupament recent de la nostra ciència és, en realitat, un moviment pendular entre dos fonamentals i irreductibles posicions: la positivista i la que podem definir, moltes vegades per oposició a l'altra, l'antipositivista, segons l'autor.

Els factors que han originat els canvis de corrent no han estat gaire estudiats, segons Capel però, alguns autors connecten el corrent positivista amb l'ordre mundial capitalista, ressaltada sobretot en la voluntat de domini i manipulació racional del medi.

Pel que fa al canvi que va donar pas a la geografia quantitativa, el més actual cap a la geografia radical i humanística i també respecte a la reacció antipositivista i basant-se en la interpretació de David Harvey l'autor troba que el canvi s'ha produït a causa de tres tipus de factors: 1–Factors interns on afectaria la recepció d'influències externes lligades al moment històric on succeeixen els fets; 2–Factors socials generals i pressió per aconseguir unes demandes (reconstrucció, demandes socials, subdesenvolupament...); 3–Factors relacionats amb la pròpia comunitat científica: sobretot l'estructura amb que compta la comunitat de geògrafs.

A l'estat espanyol dins aquests canvis s'està vivint actualment un renaixement de posicions antipositivistes i el qüestionament de la geografia quantitativa. Segons Horacio capel amb aquesta situació hauríem de prendre consciència de problemes filosòfics encara no resolts però que afecten de forma decisiva el nostre treball

geogràfic.

Valoració:

En el recent desenvolupament institucional de la geografia s'han desenvolupat diferents corrents enfrontats uns amb els altres, tant pel que fa als objectius com els mètodes. Així doncs el tractament que s'ha donat als diferents problemes que la geografia s'ha plantejat ha estat diferent depenent del corrent i de la història del moment.

Tal i com comenta Capel en el moment actual es viu un renaixement antipositivista que no significa un retorn a posicions regionalistes com alguns autors pressuposen.

Pregunta:

De què depenen els canvis en els corrents dominants de la geografia?

Acerca del concepto de paradigma y la evolución de la geografía humana de Maria Dolors Garcia Ramon

Huhn amb els antecedents de Haggett i Chorley van ser els introductors del concepte i la teoria sobre els paradigmes que afecten la geografia.

El concepte de paradigma s'entén com un conjunt teòric i metodològic que inspiren plantejaments científics d'un moment determinat.

Segons Kuhn el pas d'un paradigma a una altre es fa mitjançant una revolució. Es produeix una alternança entre períodes normals basats en passades realitzacions científiques i períodes revolucionaris que es caracteritzen no per l'acumulació de coneixement sinó per la substitució parcial o total del vell paradigma.

Aquest pas no es realitza sense fi, sinó que el vell paradigma acumulava qüestions sense resoldre que el nou paradigma pot solucionar. Malgrat aquesta opinió de Kuhn, Harvey pensa que moltes vegades aquest nou paradigma soluciona els problemes amb la conseqüència de sacrificar la comprensió d'altres.

L'aplicació del model de Kuhn a la geografia ha estat criticat per diferents autors, sobretot perquè el model no dóna una explicació de com s'originen les anomalies i les crisis; no planteja quins són els criteris per acceptar un nou paradigma i finalment no té en compte que moltes vegades el canvi de paradigma no es produeix per saturació del vell, sinó per un profund canvi de la realitat. per tot això, per a molt autors, és més raonable parlar d'evolució que de revolució com fa Kuhn.

Valoració:

En la meua opinió les crítiques que es fan sobre el model de Kuhn són certes i molt importants, sobretot la darrera ja que, pel que fa a la geografia els seus paradigmes principals han variat segons ho ha fet la realitat immediata, per exemple amb les colonitzacions o la IIGM.

Pregunta:

Pot crear la globalització un nou paradigma en la geografia?

La estructura de la revoluciones científicas per Thomas Kuhn

La majoria de les ciències s'han caracteritzat en les seves etapes inicials per mantenir una sèrie de concepcions

diferents de la naturalesa que es derivaven parcialment de l'observació i del mètode científic. El que diferenciava a aquestes corrents era la forma de veure el món i no pas la seva metodologia.

A causa de que els autors que hi intervenien no tenien cap tendència comuna, cadascun se sentia obligat a construir el seu propi camp completament des dels inicis. En produir-se d'aquesta forma, l'elecció de les observacions i d'experiments era relativament lliure.

Quan algunes d'aquestes corrents o una de nova s'imposa podem parlar de ciència normal i tota la comunitat de certa ciència està disposada a defensar-la malgrat això tingui un cost elevat.

Segons Kuhn la ciència normal dignifica investigació basada firmament en una o més realitzacions científiques passades, realitzacions que alguna comunitat científica particular reconeix... com a fenomen per a la seva pràctica posterior. A partir d'aquest moment intervenen els llibres de text exposant el cos de la teoria acceptada.

La ciència normal serà acceptat fins que sigui vàlida per donar explicacions als problemes de la matèria que l'ocupa. En el moment que això no succeeixi s'iniciaran investigacions extraordinàries, per a respondre els dilemes, que poden comportar una revolució científica.

Aquestes revolucions representaran per a la comunitat la solució als problemes, un canvi als problemes disponibles per l'anàlisi científic i en les normes en que la professió determinada el que es podia considerar problema admissible i el que era solució legítima. Aquestes revolucions provoquen un canvi de paradigma, entenent aquest com un model o patró acceptat.

Amb el paradigma vigent es prepara al nou científic que formarà part de la comunitat. A causa d'aquest aprenentatge és molt difícil que els nous científics estiguin en desacord amb alguns dels fonaments del paradigma que han après. Que això succeeixi així, per a Kuhn, és un requisit previ a la ciència normal, per la gènesi i la continuació d'una tradició particular de la investigació científica.

El sorgiment d'aquesta nova teoria i metodologia afecta directament a l'estructura del grup que practica en el camp en qüestió ja que, d'una banda es produirà l'adhesió majoritària al nou paradigma de l'altra es deixarà de banda a aquells que es mantinguin en el vell paradigma o en una altre de diferent.

També suposa que el científic individual dona com a bo un paradigma i ja no necessita justificar l'ús de conceptes i el seu treball sinó que això ho faran els llibres de text al servei del nou paradigma.

Quan això succeeix el nou paradigma es converteix en ciència normal i el cercle es torna a iniciar.

valoració:

Kuhn en aquesta exposició sobre l'evolució de la ciència, dels canvis i revolucions que l'afecten, en la meua opinió, no té en compte els factors que produeixen aquest canvis, quins són els problemes que el paradigma vigent no pot resoldre o quan sorgeixen aquests.

Kuhn tampoc tracta els canvis que es produeixen per qüestions de la realitat com guerres o moviments socials per exemple que aporten noves idees i enfocaments a la ciència.

Pregunta:

Desapareix totalment un paradigma com pressuposa Kuhn?